

V naší společnosti snad nejvíce konzervativní sociální skupina byli rolníci, kteří byli jakýmsi pilířem národa. Tito lidé v sobě měli vrozenou poctivost a vždy jim záleželo na cti, jejich slovo bylo platné více než dnešní písemné smlouvy. Rolníci si uměli se vším poradit a nezištně si dokázali vypomáhat. Mnozí byli váženými občany v obci, vždy a za všech okolností i v časech války byli stabilizačním faktorem celé společnosti.

Z řad rolníků pocházeli i mnozí politici, z nichž nejvýznamnější byl Antonín Švehla, ministerský předseda Masarykovy vlády. Pod jeho vedením se stala agrární strana nejsilnějším politickým blokem a toto uskupení rolníků vadilo nejvíce komunistům. Během druhé světové války se komunisté připravili na uchopení moci a využili ji zcela nepokrytě. Skrytá závist nemajetných soudruhů sáhla k těm nejodpornějším metodám odkoukaným od Stalina a počala likvidovat jádro národa. Tak také vznikla akce Kulak, kterou již několik let nepřetržitě mapuje autor následujících řádků Miloslav Růžička ve vzpomínkách pamětníků, jejichž výběr vám předkládáme.

Nezajištěné hospodářství

Rolník Stanislav Žákovský se narodil roku 1898. Měl 6 sourozenců a po svém otci zdědil hospodářství o výměře 22 ha v obci Lesůňky čp. 17 v tehdejšímu okresu Třebíč. Životní pouť celé jeho rodiny přibližuje ve svém vyprávění jeho dcera Marie Konvalinková.

Jednoho rána, když rodiče krmili dobytek, zabouchal někdo na vrata stodoly a volal: „Stando, otevři, já mám hlad!“ Byl to sedlák Plichta ze sousední vesnice Šebkovice, který se již dva měsíce skrýval po svém útěku ze svého hospodářství, když ho přišla StB zatknout. Tatínek ho znal, a tak vrata otevřel, tam ovšem stály osoby tři. Rodiče si mysleli, že Plichta utekl za hranice a najednou stál na našem dvoře s neznámým mužem jménem Malý a druhým neznámým Mitiskou. Malý se sháněl po pití a když pooděšel, řekl můj tatínek tomu Plichtovi: „Dnes jsem stále dobře spával, ale od této chvíle jsi mne udělal nešťastného i celou mojí rodinu.“ Netušil, jak pravdivý výrok řekl. Otec radil Plichtovi, aby se Malého zbavil, že se mu už od pohledu nelíbí. Jenže Plichta to Malému při jeho návratu do světnice řekl. Malý hned tatínkovi pohrozil, že pokud je udá, že si na něho v poli počká a zlikviduje ho. Otec stále projevoval nedůvěru Malému, ten naopak otce ujišťoval, že ho může převést přes hranice, bude-li chtít, že zná cesty

a že již tak převáděl arcibiskupa Berana. Dále žádal na otci, když odcházel s Mitiskou, aby jim podával zprávy do mrtvé schránky – do sklenice na určitém místě. Tatínek jim tam napsal tato slova: „Nechodte ke mně, můj dům je střežen!“ Malý lhal každému. Páteru Bulovi též vyprávěl o cestě přes hranice, přičemž arcibiskupa Berana držela státní bezpečnost v izolaci na našem území. Tragédie naší rodiny se začala naplňovat. Otce přišli zatknout 2. 7. 1951 odpoledne. Po něm byl zatčen u Polívků Mytiska a Malý byl údajně zastřelen. Plichtu zatkli v Cidlině. Všem nám bylo jasné, že Malý byl agentem StB, ovšem dodnes to není úředně prokázáno.

Tatínek byl 10. 11. 1951 v Třebíči odsouzen na 18 let do vězení, na zaplacení pokuty 30 000 Kč a nebo 50 000 Kč a veškerý jeho majetek tím okamžikem propadl ve prospěch státu. Rozsudek jsme nikdy nedostali, stejně jako písemný příkaz, že nás budou násilně stěhovat z našeho rodného domu. Za několik dnů po otcově soudu přijelo v 6 hodin ráno na náš dvůr malé nákladní auto, současně přišel předseda MNV Josef Pánek s tím, že naše hospodářství je nezajištěno a že se tedy musíme vystěhovat. U toho byli přítomni dva příslušníci SNB. Nezajištěné hospodářství? Jaká to byla absurdita! Naše maminka s námi dětmi hospodařila od otcova zatčení. Měli jsme vše zoráno, zaseto, vymláceno, brambory sebrané i všechny dodávky splněné. Mamince bylo v té době 41 let, babičce (tatínkově matce) 79 let, mému bratrovi 16 amně nebylo ani 14 let. Při autě u nakládání našeho nejnútnejšího nábytku stáli dva příslušníci SNB. Byly to chvíle pocitu bezmoci a neuvěřitelné křivdy, na které neradno vzpomínat.

Převezli nás na Litoměřicko do Státního statku v Ploskovicích. Nejdříve jsme bydleli v jedné velké místnosti bez vody a bez příslušenství. Byla to ubytovna pro sezónní dělníky (zvaná Slovárna), kde bylo plno špíny, v létě vedro, v zimě stále chladno. Pamatuji si, jak kamna kouřila a špatně hořela. Až za dva roky jsme dostali byty. Tatínkovi sourozenci žijící na Moravě nám koupili a poslali sporák, abychom si mohli řádně uvařit a upéci.

V tomto našem vyhnanství nás nejdříve naše okolí bralo jako babické vrahy, mnohdy jsem to zaslechla za svými zády i ve škole. Když však viděli, jak se umí naše maminka i my děti postavit k práci a ke všemu, začali si nás vážit, byť věděli, že jsme si s sebou přivezli jen čtyři postele, otoman, tři skříně, kredenc, stůl se čtyřmi židlemi, peřiny a trochu nádobí.

Náš otec dobu nesvobody po zatčení prožíval nejdříve ve vazbě v Jihlavě a po monstrprocesu byl převezen na Mírov. Poté prošel jáchymovskými lágry a když prodělal dva srdeční infarkty, přeložili ho do věznice ve Valdicích. Jezdívati jsme za ním kamkoliv každé dva až tři měsíce, protože jsme viděli a věděli, jak jej tyto návštěvy posilují. On, jako vězeň, mohl dostat povolení naší návštěvy, jen když plnil na pracovišti normy nad 100 %. Jednou při návštěvě na Mírově, kde jsem byla s bratrem a strýčkem Rudolfem (tatínkův bratr), nám bachař návštěvu po sedmi minutách ukončil jenom proto, že já jsem brečela. Po proděláním dalšího infarktu měl arytmií

srdce, a proto byl převezen na Slovensko do Ilavy. Tam jsme si při návštěvě v dubnu 1960 říkali, že jsme tatínka viděli asi naposledy. Vypadal jak vězeň z nacistického koncentráku – vyhuble, prostě hrozně! Cestu domů jsme proplakali.

Přišla amnestie a otec se nám 10. 5. 1960 vrátil. Byl ve stavu nemocných a později mu sám lékař doporučil, aby si zažádal o důchod, což učinil. Nedostal jej se zdůvodněním, že jako kulak a dokonce trestaný velezrádce za protistátní činnost na něj nemá nárok! Řekli mu, že ho může živit rodina. Za tři roky na to mu byla amputována pravá noha nad kolenem, což byl důsledek stálého prochladnutí ve vězení. Až v roce 1965 mu MUDr. Čuprunov poradil, aby si zažádal o příspěvek na nemohoucnost a tak dostal 150 Kč! V roce 1967 na čtvrtý infarkt zemřel. Tatínek po návratu mezi nás vždy říkával: „Vaše láska mi pomohla přežít a udržela mne při životě.“

Brutalita a zlovůle tehdejšího komunistického režimu nepostihla jenom naši rodinu, kalich hořkosti a křivdy ochutnali naši nejbližší příbuzní. Tatínkův bratr Rudolf byl vyhozen z úřednického místa ve státní službě a až do penze pracoval jako dlaždič. Eduard Vejtasa z Blatnice – švagr, byl zavřen jako kulak a jeho syn narukoval k PTP do ostravských uhelných dolů, kde strávil tři roky. Jeho sedmnáctiletou dceru vystěhovali z domu. Teta – tatínkova sestra Cecílie již byla mrtvá a nebylo nic, na co by brali ohled. Nevlastního bratra otcovy matky Stanislava Tržila z Lesůnek zavřeli jako kulaka a jeho rodinu vystěhovali do Bernartic v Krkonoších. Jen málokdo by věřil, že ve 20. století je a bylo něco takového vůbec možné. Zločiny na nás spáchané nebyly nikdy potrestány ani řešeny. Zločin ale zůstává vždy ZLOČINEM!

Sabotáž

Pan Josef Straka (*1912) hospodařil na svém statku o výměře 40 hektarů, který měl čp. 6 ve vesnici Okrouhličtí Dvořáci, v blízkosti Havlíčkova Brodu. Dříve, než přiblíží ve svém vzpomínání jeho dcera paní Iva Šeredová události, které zcela zvrátily životní běh jejich rodiny, přečtěme si jen stručný výtah z obžaloby tohoto pracovitého sedláka:

„Obviněný Josef Straka, jako samostatný čtyřicetihektarový hospodář v Okrouhlických Dvořácích od roku 1950 dodnes vykazuje značné nedodávky v rostlinné i v živočišné výrobě, ve dnech kolem 17. 8. 1952 prováděl na své usedlosti výmlat takovým způsobem, že přes 20 % zrna šlo do slámy a plev, a když v téže době u něho prováděla STS sekání ovsa, neupozornil na hromádky kamení na poli a způsobil tak poškození samovazače, vše v úmyslu, aby ztěžoval plnění pětiletého plánu v úseku zemědělské výroby, porušil povinnost svého zaměstnání v

úmyslu ztěžovat plnění jednotného hospodářského plánu v některém úseku, čímž spáchal trestný čin sabotáže...“

Moji rodiče měli na svém hospodářství jenom jednoho stálého zaměstnance, který dělal vše, co bylo třeba. O senách, při žních a na podzim při sběru brambor, přicházely každý rok pomoci ženské z okolí, jak bylo všude obvyklé.

Přišla léta padesátá a s nimi komunistická šikana. Vše se změnilo, nikdo k nám nesměl přijít pracovat, neboť jsme byli rodina kulaka. Rodiče zůstali na vše sami dva a my děti jsme musely dělat vše, na co jsme stačily. Přišel i den, kdy přišli mocipáni a sebrali nám všechny stroje, a tak rodičům zůstaly jen holé ruce k zvládnutí veškerých prací. Z těchto důvodů si museli ve žních sjednat STS, která si odvezla naše stroje na posečení obilí.

Zapomenutá hromádka zjara sebraného a neodvezeného kamení zapříčinila, že samovaz se porouchal a tento okamžik byl osudným pro celou naši rodinu. Tatínek byl obviněn z úmyslné sabotáže. Již druhý den si StB odvezla otce z pole tak jak byl – v trenýrkách, co měl v tu chvíli na sobě! Ani ve snu ho nikdy nenapadlo, že od tohoto dne (18. srpna 1952), kdy byl na poli zatčen, je majitelem a vlastníkem již jenom těchto trenýrek, které měl na sobě. Za 14 dní při soudu vyřčený verdikt o propadnutí veškerého majetku byl záhy doslova a do písmene naplněn! Sebrali mu z domu všechny osobní věci včetně šatů! Od soudu byl převezen do vězení ve Žďáru nad Sázavou, potom přes Pankrác na Kladensko, kde pracoval v uhelných dolech. Odtud ho po osmi měsících přemístili na Jáchymovsko. Zde pracoval v uranových dolech až do propuštění na milost.

Mezitím, hned po otcově soudu, se musela matka a my děti a matky maminka vystěhovat z usedlosti. Měli jsme být odsunuti někam do pohraničí, což matka odmítla a příkaz nesplnila. Nebylo to tedy do pohraničí, ale k matčině sestře do Rozsochatce, kam nás sousední rolníci pomohli přestěhovat. Vzpomínám, jak jsme my děti seděly na rancích na koňském žebříňáku a projížděly celým Havlíčkovým Brodem do neznámého prostředí na jiný okres. Maminka si našla po krátké době práci v broské továrně Rico (obvazový materiál) a živila nás děti i babičku, které nepřiznali žádný důchod.

Když byly tatínkovi prominuty tři roky trestu (z celkového trestu 6 roků) a vrátil se mezi nás, sehnal si zaměstnání i byt v Jihlavě, kam jsme se s ním tedy přestěhovali. Otec jezdil u státního plemenářského statku s traktorem za 600 Kč měsíčně. Matka, která tahala v práci padesátakilové pytle sama a jezdila s koňmi, brala 300 Kč.

Otec byl i nadále sledován příslušníky SNB. Bylo mu často připomínáno jeho provinění, což měla být ona „sabotáž“ uváděná v rozsudku a byl varován, aby si dal dobrý pozor, nebo že se vrátí tam, odkud přišel – tedy do kriminálu. Tato doba trvala asi 7 let a přišla nemoc. Otec ani matka už nemohli pracovat při takovémto zatížení a lékař doporučil změnu zaměstnání. Tak museli rodiče opustit služební byt a nastalo stěhování do staré chalupy, kterou koupili na dluh. Při tom si otec sehnal vyhovující práci, bohužel StB to měla všude dobře ohlídané a nakonec přijat nebyl. Po třech měsících bez peněz, bez prostředků, s dluhem na krku, v beznaději dostat někde práci, se stal zázrak a otec sehnal místo topiče u kotle a matka v závodní kuchyni. Pak už se jim dařilo aspoň trochu lidsky žít. Splatili dluh a na chalupě mohl táta něco opravit. Později si koupili i zahradu a zde se jim dokonce časem si postavit obytný dům.

Do důchodu otec odešel ve věku 75 let a potom se věnoval již jenom zahradě. Dožil se pádu komunistické moci a byl šťastný. Nastal čas restitucí a těšil se, že se vrátí ke svému statku. Jeho radost však netrvala dlouho, jeho život byl náhle tragicky ukončen opilým řidičem, který našeho tatínka jdoucího po silnici srazil autem. Těžce zraněného tatínka zatáhl pod most a z místa činu ujel. Ze znovuzrozené demokracie si tedy mnoho neužil...

Likvidace kulaka

Tak nazvala svoji vzpomínku Eva Kubelková, rozená Biňovcová.

Můj tatínek Josef Biňovec, rolník, narozen roku 1899 v Račiněvsi, okr. Roudnice nad Labem, hospodařil společně s bratrem Václavem Biňovcem (*1898) na statku čp. 43. Bratr Václav přitom ještě obchodoval s hovězím dobytkem. Výměra statku byla celkem asi 65 ha, z toho bylo asi 10 ha pronajatých. Ošetřovali chmelnici, 165 stromů třešní a višní, mezi stromy jahody a špenát. Dále pěstovali ranné brambory a ostatní plodiny v tomto úrodném kraji se rodící, včetně řepy cukrovky.

Již v roce 1951 si komunističtí mocipáni dovolili zabavit otci traktor zn. Wikov, na kterém byly již otcem dány gumové pneumatiky a vlečky za něj, mlátičku s lisem, travní sekačku, zrnomet, výfuk na seno, dva elektromotory. I když nám mlátičku vzali, musel s ní tatínek, třeba i v noci, chodit jako strojník všude při mlácení. Přes den pak zase mohl dělat na svém hospodářství, které bylo bez strojů a náradí. Jednou si šel otec do strojní traktorové stanice objednat posekání již zralého obilí samovazem (ten nám také vzali) a tam mu řekli, že ne! Hned však nařídili, že

musí být naše pole s obilím do večera posekáno! Přišli pomoci drobní rolníci i další dobří lidé a obilí ručně posekali i svázali. Když v květnu 1952 celá naše rodina odejela na svatbu mé sestry Věry do Prahy, opět přišli nezvaní soudruzi a odvezli nám veškeré zásoby krmného obilí, které mělo vydržet do žní. Již předtím zatkli tatínkova bratra Václava (společníka statku) a odvezli ho na Ruzyň do vězení. Jeho manželka byla v té době po operaci, takže tatínek byl na všechnu práci zcela sám. Našeho krmiče Šemberu nám nedovolili dále zaměstnávat. Musel přejít do JZD. Šel tam ale s pláčem.

Dne 2. 9. 1952 k nám přišlo asi pět neznámých mužů a chtěli tatínka. Já jsem ho musela na kole shánět, protože nebyl zrovna doma. Mezitím už začali úřadovat. Sepsali všechn dobytek, koně, prasata a vše ostatní, co bylo na dvoře. Šli za maminkou do domu a ptali se jí, kde má zlato, šperky a peníze. Že až to při prohlídce najdou oni, bude to přitěžující okolnost! Sepsali všechn nábytek a zařízení bytu, včetně dětského kola a židliček. To už byl tatínek na dvoře. Nařídili mu, aby se oblékl a šel s nimi na MNV to vše podepsat. Už se ale nevrátil! Odvezli ho do vězení v Roudnici, kde ho dne 30. září 1952 odsoudili za sabotáž kvůli nesplněným dodávkám na 6 roků žaláře a konfiskaci veškerého majetku ve prospěch státu. Již za pět dní nás dvě holky s matkou vystěhovali do Račiněvsí k paní Pokorné.

Dne 19. 10. 1952 jsme byly na první návštěvě za otcem ve vězení. Všechny špatné a smutné dojmy z toho dne překonalo sdělení, které nám při návratu na nádraží předala naše sestřenice Anna Biňovcová. Dopis mamince, ve kterém nám soudruzi sdělovali, že během 24 hodin nám bude přistaveno nákladní auto a odveze nás do Nových Losin na Šumpersko. Skutečně druhý den auto asi v 11.00 hodin přijelo a v 15.00 hodin jsme už vyjízďeli ze dvora. Tak rychle se muselo naše nakládání nejnnutnějšího uskutečnit. Naše maminka Věra (rozená Košťálová) seděla na otomanu u zadního čela nákladní korby, která neměla plachtu a my její dvě dvanáctileté dcery (dvojčata) Eva a Ludmila se krčily vedle ní. Jen jsme vyjely z Račiněvsí, začalo pršet a pršelo celou cestu až do Nových Losin, kde nám u domu čp. 19 bylo všechno složeno. Na druhém autě, které vezlo dřevo a uhlí, seděl náš soused pan Jirásk a osmnáctiletý chlapec Josef Saurů z Račiněvsí. Ti asi za 3 hodiny odjeli vlakem zpět domů. Pršelo a kolem našeho přiděleného obydlí byla mlha. Nic dalšího jsme kolem neviděly. Pršelo ještě několik dní. Přijal nás velice slušný pan správce Kristek. Maminka nejdříve pracovala asi půl roku v kravíně, potom musela na polní práce již za méně peněz. Ze všeho se nervově zhroutila. Byla tak slabá, že jsme ji do kravína vozily na saních, vyvážely jsme za ni hnůj a dělaly další jiné práce, abychom jí ulehčily tu dřinu.

Já se sestrou Ludmilou jsme nedostaly možnost po vyjití školy vyučit se v žádném oboru, který bychom si vybraly, a tak jsme hned začaly pracovat na statku v rostlinné výrobě. Nikdy jsme neměly výplatu jako ostatní, vždy byla menší. Až po více než třiceti letech jsem se potkala s panem Marečkem, který tam tehdy na statku pracoval jako kočí a ten mi řekl, že na vyplácení nižší mzdy pro nás měl statek příkaz od předsedy KSC soudruha Jana Altmana z ředitelství

Hanušovice. Při ručním rozhazování umělých hnojiv z mísy nám byly mísy plněny vždy více, abychom se prý naučily pracovat. Na pole nás chodil kontrolovat příslušník SNB a při jedné z kontrol nám sdělil, že nemáme jezdit za tatínkem na návštěvu do věznice. Prý není povolena z důvodu, že se tam otec špatně chová. I tak jsme jely a návštěva se konala. K tomu sloužila obedněná ohrada, ke které přijel autobus plný bachařů, kteří utvořili koridor, jímž proběhli do ohrady přivezení vězňové. Zde byla prkenná stěna a v ní okna. Ke každému oknu se postavil bachař, z jedné strany pak vězeň a z druhé strany my – rodinní příslušníci. Doba kontrolovaného rozhovoru trvala pouze 20 minut. Bachař ji mohl ukončit i dříve a jedním z důvodů byla například snaha předat vězněnému něco k jídlu. Byly to plačtivé chvíle setkání na pár minut.

Další hrozbou byla pokuta za návštěvu rodinného hrobu v Račiněvsi bez předchozího povolení. Když tatínkovi skončil trest a byl propuštěn, měl povolenou pouze jednu hodinu na návštěvu hřbitova. Byli jsme stále pod dohledem, nebyli jsme snad ani považováni za lidi.

Tatínek se musel zařadit mezi nás do rostlinné výroby. Jedny žně dokonce musel s traktorem v samovazu sekat obilí. Posléze mu traktor zase vzali a on, který si s tímto strojem hrál a pečlivě ho ošetřoval, to oplakal. Potom pracoval jako noční hlídač ve stáji, dále asi jeden rok v tírně lnu. Zde dostal studený zápal plic. Po návratu z nemocnice v Šumperku, kdy už těžce dýchal, měl jít před posudkovou komisi pro uznání či neuznání invalidního důchodu.

Byli jsme v neděli dne 20. 12. 1961 na návštěvě u rodičů, otec byl velice smutný a bál se, že mu důchod nedají a řeknou, že on s nálepkou kulaka ho nepotřebuje. Nepotřeboval. Druhého dne se nedožil. Ráno se už neprobudil, zemřel na mozkovou mrtvici. Když pak maminka žádala o zvýšení důchodu jako vdova, bylo jí odpovězeno, že tatínek by býval žádný důchod stejně nedostal. Proto nemůže mít ani ona nárok a nic nedostane. Až když bylo mamince 68 roků, přiznali jí asi 400 Kč.

Moje dcera Eva se na ekonomickou školu nedostala jako vnučka kulaka, dalším důvodem prý byly naše časté návštěvy v kostele. Takový posudek dala ředitelka školy v Nových Losinách, soudružka Marie Zdukosová. Takže dcera se mohla vyučit jen prodavačkou. Ani syn neměl na vojně důvěru a byl beze zbraně. Moje starší sestra Věra (*1931) se provdala v Praze za vojáka, tomu byl automaticky zastaven služební postup. Můj bratr Josef (*1934) studoval Pedagogickou školu v Teplicích. Též o našem vystěhování nic nevěděl. Chtěli ho ze školy vyloučit, avšak ředitel ho nechal ještě v roce 1953 odmaturovat. Stejně pak nemohl vyučovat na školách. Přijel za námi a pracoval v Jindřichovských papírnách u sekačky dřeva na tři směny až do doby, než šel na vojnu. Za dva roky vojny na Slovensku ve Štúrově byl jedenkrát doma. Po skončení vojny mu dovolili vyučovat na Děčínsku. V březnu 1995 se vrátil do Račiněvsi do čp. 156. Zde opravil

a sám nově omítnul dům, vepřín i stodolu. Byl rád, že je zase doma, žel Bohu, onemocněl leukémií a v roce 2003 zemřel. Sestra Věra ho předešla a zemřela v roce 1987. Další sestra Ludmila žije od roku 1969 ve Švédsku, kdy tam emigrovala. Já jsem zůstala v místě, kam nás utlačovatelé vysídlili – v Nových Losinách. Mám zde děti a vnoučata. Od roku 2003 jsem vdovou a žiji zde už 55 let, ale jako doma se tu necítím, trpím tím vlastně celý život. Náš majetek, ukradený v roce 1952, měl hodnotu dva a půl milionu Kčs. Ten nám vrácen zcela nebyl a nebude, pocit křivdy a tíha utrpení zůstává...

Miloslav Růžička